ANTIKVARIAT MATS REHNSTRÖM

NYHETSBREV 315
ÄLDRE BÖCKER
17:E APRIL 2018

Jakobsgatan 27 B | Box 16394 | 103 27 Stockholm | tel 08-411 92 24 | fax 08-411 94 61
e-post: info@rehnstroem.se | www.matsrehnstroem.se
ÖPPET TORSDAGAR 15.00–18.30

Detta nyhetsbrev innehåller 25 nykatalogiserade äldre böcker från fyra sekel, 1587–1861. Bland dessa kan nämnas BRUMMERS jaktförordningar, DAHLGRENS *Odalgumman*, JACOBSSONS *Friherre Joachim Eleasar van Bangenhaas's äfventyrliga upptäckts-resor* som tillhört C. F. Dahlgren, NORDBERGS och GYLLINGS biografi över Karl XII med många medaljplanscher och några romaner av WILHELMINA STÅLBERG, vilka blivit fint inbundna av GUSTAF HEDBERGS bokbinderi för BENGT BERNSTRÖMS räkning.

En komplett uppsättning av TESSINS sällsynta stenstilar i folioupplagorna har bundits in i ett halvpergamentband av JOHANNA RÖJGÅRD.

Med vänliga hälsningar!

MATS REHNSTRÖM

1.

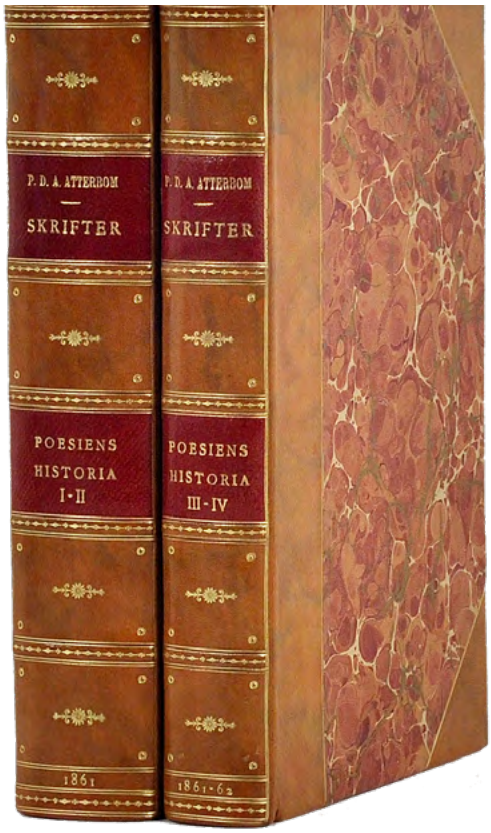

1. ATTERBOM, P. D. A. **Poesiens historia.** I-IV. Örebro, N. M. Lindh, 1861. 8:o. VII,(1 blank),259 + VI,284 + VI,182 + VI,IX-X,207 s. Två eleganta välbevarade marmorerade och lackade bruna hfrbd med svagt upphöjda bind, guldornerade ryggar och dubbla mörkröda titeletiketter (Hedberg, 1928). Övre guldsnitt, i övrigt endast putsade snitt. Samtliga tryckta blå omslag medbundna. Några spridda minimala och försumbara små svarta fläckar i yttersta marginalerna, troligen av trycksvärta. Praktex. ur Bengt Bernströms bibliotek. ⋆1500

Samlade skrifter i obunden stil II:1-4. Av de samlade skrifterna såldes de olika verken separat. Dessa delar redigerades av J. G. Wahlström. Förordsbladet s. IX-X i fjärde delen verkar oftast vara bundet i första delen. ”Kastas, innan man särskildt betraktar poesiens historia såsom sådan, en blick på den ställning, som poesien intager i den större historien, eller i sjelfva verldens: så låter det sig genast inse, att hon alltid varit en af kulturens förnämsta och lifligast verkande krafter” skriver Atterbom i inledningen. Det ofullbordade verket utkom posthumt och bygger på föreläsningsserier som Atterbom höll vid tre tillfällen, den senaste 1848.

2. BERGIUS, B. **Tal, om läckerheter**, både i sig sjelfva sådana, och för sådana ansedda genom folkslags bruk och inbillning, hållet för kongl. Vetenskaps academien vid præsidii nedläggande, den 3 maj 1780. I-II. Sthlm, J. G. Lange, 1785-87. 8:o. (6),272,(1) + (6),328 s. Båda delarna med grav. titelvinjetter, den senare inklistrad. Två häftade, oskurna och ouppskurna volymer i samtida gråpappomslag med dekorativt bindgarn i ryggarna. Lite gråpapper saknas allra högst upp på omslagsryggarna. I första delen smärre lagerfläckar, se t.ex. på titelbladet och s. 97 samt svaga fukträndar i marginalen på s. 145 och några andra ställen. Tillskrivna felaktiga årtal ”1780” på omslagen. Andra delen med några få lite bruntonade sidor, se t.ex. s. 112. Mycket fint och orört ex. ⋆17500

Du Rietz Gastronomisk spegel 48. Blomqvist Mat och dryck i Sverige s. 286. En tysk översättning utkom 1792. Utgiven efter författarens död av Samuel Ödmann och med en stor mängd kompletterande noter av denne. Det separat utgivna registret till första delen vilket sammanställdes av Carl Magnus Blom saknas här. Förordet i första delen är skrivet av brodern Peter Jonas Bergius och i andra delen av Samuel Ödmann. Första delen behandlar läckerheter ur växtriket och andra delen ur djurriket. Bengt Bergius och Samuel Ödmann hämtade huvuddelen av uppgifterna om läckerheter från jordens alla hörn ur olika reseskildringar och visade prov på en ovanlig vidsynthet vad gäller främmande seder: ”gammalt salt kött och fläsk samt förlegad torr-fisk är ej för oss någon smakelig kost; men rarheten och moden kan göra sådant til det smakeligaste”.

3. BERGSTEDT, C. F. **Metriska öfversättningar från sanscrit**. Uppsala, Wahlström & Låstbom, 1845. 8:o. (2),xv,(1),127,(1) s. Nära samtida ljusbrunt hfrbd med breda upphöjda bind, rikt och vackert gulddekorerad rygg och mörkröd titeletikett. Marmorerade snitt. Ryggen lite torr och med någon mindre repa. Bra och trevligt ex. ★1250

Marklin Catalogus disputationum 4-12. Separat bokhandelsupplaga med nytt titelblad, nyskrivet förord och bortplockade deltitelblad. Utkom som avhandlingsserie samma år och respondenterna var S. A. Hedlund, R. Carlén, J. Rosell, G. Ekman, J. L. Ekman, E. R. Henschen, J. A. Nordin, F. Wallin och N. C. E. Treffenberg. Innehåller "Sagan om Sunda och Upasunda. En episod ur Maha-Bharata", "Jadschnadattas död. En episod ur Ramajana", "Ganges' nedstigande. En episod ur Ramajana", "Sagan om Kandu. Ue Brahma-Purana", "Draupadi's bortröfvande. En episod ur Maha-Bharata", "Stycken ur Manu's lagar" och "Fabler ur Hitopadesa" samt anmärkningar.

4. BRUMMER, M. H. **Kort utdrag af alla kongl. förordningar, resolutioner och bref, rörande skogarnes wård och nyttjande i riket, samt jagt och diurfång**. Sthlm, Kongl. tryckeriet, 1787. 4:o. (4),8,1-236 s. Aningen nött samtida hfrbd med upphöjda bind, guldlinjerad rygg och beige titeletikett. Stänkta snitt. Ryggen med en liten skada och lagad skinnreva i ryggslutet. Enstaka små fuktfläckar och ställvis med fläckar i övre marginalen. Titelbladet med stor men svag fuktrand. Litet nagg i yttermarginalen på s. 169. Med C. J. Köhlers samtida namnteckning och en något blekt och svårläst namnteckning med numrering daterad 1902. Bra ex. ★5000

Schreber Svenska jaktens litteratur 45. Hebbe Den svenska lantbrukslitteraturen 1439. Förordningar från perioden 1537-1782. Magnus Hendric Brummer (1735-90) var ursprungligen militär och deltog i pommerska kriget. 1775 utnämndes han till överjägmästare i Halland. Han utgav 1789 även ett "Försök til et swenskt skogs- och jagt-lexicon". Brummer är en viktig källa i Kerstin Ekmans bok "Herrarna i skogen".

5. (BURÉN, C. D.) **Tankar öfwer landtbruket, bergs-rörelsen, manufacturerne och handlen**, m.m. uti förre gustafianske tidehwarfwet, med tillämpadt äre-minne öfwer stamfadren herr Louis De Geer, såsom swenske näringarnes mägtige befordrare uti förra seculo. Linköping, F. Schonberg & Biörckegrens enka, 1790. 8:o. Graverat porträtt, 104,1-344,(16) s. Trevligt samtida ljusbrunt hfrbd med gulddekor av linjer och urnor på ryggen samt tegelbrun titeletikett i glättad papp, vilken har en liten skada i vänsterkanten. Grönstänkta snitt. Enstaka fläckar och ett fåtal blad mer fläckade. Porträttet som varit löst bilagt är nu fint insatt i boken. Joh. Henr. Schröders exlibris, J. (?) Wahlbergs namnteckning och Eugène Lewenhaupts exlibris. Bra ex. från Säbylund. ★1500

5.

Setterwall Svensk historisk bibliografi 4633. Andra mycket utvidgade upplagan. Den första utkom 1789. Porträttet är graverat av F. Akrel 1790. Den första biografin över Louis De Geer och ett av de äldsta svenska ekonomihistoriska arbetena överhuvudtaget. Carl Daniel Burén (1744-1838) var själv stor bruksägare och ägde bl.a. Boxholms bruk. ”Svenskt biografiskt lexikon” skriver: ”Själva avhandlingen är i verkligheten anmärkningsvärd som ett första, om gedigna kunskaper vittnande försök att med Louis De Geers verk som riktpunkt skildra våra huvudnäringars utveckling under äldre Vasatiden”.

6. (DAHLGREN, C. F.) **Odalgumman, icke en pendant till Odalmannen**. Ett poëtiskt quodlibet för år 1830. Af författaren till Babels torn norr ut. Sthlm, L. J. Hjerta, 1829. 12:o. 120 s. Vackert grönt lackat hfrbd med upphöjda bind, rikt guldornerad rygg, tegelbrun titeletikett och orange författaretikett (Hedberg). Rödstänkta snitt. Det tryckta blå omslaget medbundet. Spridda småfläckar. Båda omslagen liksom s. 1-4 med uppfodringar i hörnen. Lagningar i yttermarginalen på s. 41-44 och liten reva och förtunning där på s. 69-70. Med Wilhelm Gynthers namnteckning på främre omslag och hans accessionsanteckning nederst på titelbladet daterad 1829. Med Thorsten Laurins guldtryckta exlibris. *900

Bakre omslaget med en del rättelser. ”Odalmannen” hette en kortlivad tidskrift utgiven 1823-24 av Hans Järta. Carl Fredrik Dahlgren (1791-1844) utbildade sig till präst i Uppsala och kom där i kontakt med Fosforisterna. Tillsammans med A. J. Cnattingius stiftade han Manhemsförbundet och var sedermera även mycket aktiv i Bellmanska sällskapet, Aganippiska sällskapet och Par Bricole. Han publicerade texter i kalendrar och tidskrifter, och då främst ”Phosphoros”, men fick sitt genombrott som författare 1819 med samlingen ”Mollbergs epistlar”. I ”Odalgumman” finns en del dikter med anknytning till Par Bricole men även en längre dikt som skildrar ett besök på Drottningholm inklusive ett fyrverkeri. Landshövdingen och den historiska och topografiska skriftställaren Sven Wilhelm Gynther (1796-1873) hade en fin boksamling som såldes på auktion 1874 och bland annat innehöll många rara småtryck inom ämnena historia, personhistoria, sjöväsen, topografi och vitterhet.

7. HÖGMARCK, L. **Psalmopoeographia**. En utförlig beskrifning öfwer them, som hafwa 1. samansatt, 2. öfwersatt och 3. förbettrat psalmarna, uti then, på kongl. maj:ts allernådigsta befallning, åhr 1695 öfwersedda swenska psalm-boken, med monga både nyttiga och nödiga anmerkningar försedd; i twenne afdelningar föresteld; och allom rettsinnigom, af then siungande församlingene i Swerige, til nöge och underrettelse, utur åtskilliga/ så wäl tryckta/ som otryckta skrifter/ bref ock handlingar; ganska monga/ både äldre och nyare/ brukeliga och aflagda/ latinska/ tyska och swenska andeliga psalm-, song- och wiso-böker. Sthlm, J. L. Horrn, 1736. 8:o. (28),243 s. Titelbladet tryckt i rött och svart. Samtida nött skinnbd med upphöjda bind, rikt guldornerad rygg, olivbrun titeletikett av målad pergament och rödstänkta snitt. Ryggen med småskador upp- och nedtill. Pärmarna hårt nötta med lite tråkiga avskrapningar, och bakre pärmen med en handfull maskhål. Fin inlaga med spridda enstaka fläckar av olika slag. I slutet medbundet ett femtiotal skrivblad, vilka dock är oanvända. Trevligt om än till det yttre ganska hårt nött ex. från Säbylund och med Eugène Lewenhaupts exlibris. *1750

Tryckt dedikationsdikt av boktryckare Horrn till Carl Gyllenborg i början samt därefter hyllningsversar til författaren av A. O. Rhyzelius, Johan Göstaf Hallman och Ingemar Tengblad; den sistnämnda avslutad med en mycket vacker träsnittsvinjett föreställande en ängel som bär olivgrenar.

8. (JACOBSSON, C. F.) **Friherre Joachim Eleasar van Bangenhaas's äfventyrliga upptäckts-resor så väl i människornas som i andarnas rike**. Pendant till friherre v. Münchhausens sällsamma resor. Sthlm, H. G. Nordström, 1833. 8:o. (2),41,(1) s. Brunt lite nött pappbd med mörkröd titeletikett i skinn (Hedberg). Rödstänkta snitt. Det tryckta omslaget medbundet. På främre omslagets insida namnteckning av C. F. Dahlgren och "skenkt af Lysholm". På titelbladet en kort utfluten anteckning och Fr. Langenbergs namnteckning. Blyertskollationering från Björck & Börjesson för dess katalog 250. En löst bilagd kvittoremsa från Librisauktioner. Fint ex. ur Bengt Bernströms bibliotek. ⋆2000

Christoffer Fritz Jacobsson (1807-75) var av judisk börd och hette före sitt kristna dop Phais Jacobsson. Han skrev ett antal av sin samtid mycket uppmärksammade paskiller, men var vid sin död skollärare i Brasilien! Carl Fredrik Dahlgren (1791-1844) utbildade sig till präst i Uppsala och kom där i kontakt med Fosforisterna. Tillsammans med A. J. Cnattingius stiftade han Manhemsförbundet och var sedermera även mycket aktiv i Bellmanska sällskapet, Aganippiska sällskapet och Par Bricole. Han publicerade texter i kalendrar och tidskrifter, och då främst "Phosphoros", men fick sitt genombrott som författare 1819 med samlingen "Mollbergs epistlar". Exemplaret såldes i häftat skick på Fredrik Langenbergs bokauktion 1910 (2:65 kr + avgift), inbunden 1930 i Björck & Börjessons katalog 250 (15 kr) och återigen på Bengt Bernströms auktion 1978 (260 kr + avgift).

9. (KULLBERG, K. A. af) **Domaren**. En berättelse af K. K-g. Sthlm, A. G. Hellsten, 1842. 8:o. 243 s. Fint grönmarmorerat lackat hfrbd med upphöjda bind, vackert gulddekorerad rygg och tegelröd titeletikett (Hedberg). Övre guldsnitt, annars endast putsade snitt. Främre tryckta omslaget medbundet, med några smånaggar. Några fläckar i övre marginalen i början och enstaka marginalfläckar därefter. Smålagningar i yttermarginalen på s. 54 och 200. Med Gustaf Bernströms guldpressade pärmexlibris och hans diskreta blyertsanteckning "coll. cat." ⋆3500

Karl Anders af Kullberg (1813-57) var son till biskopen i Kalmar A. C. af Kullberg och ämbetsman, bland annat vid domstolsväsendet, men lämnade med tiden all offentlig tjänst för att ägna sig åt sitt författarskap. Han gjorde sig främst ett namn som novellist och kåsör. Under 1840-talets första hälft tjänstgjorde han en tid som domare på den småländska landsbygden och bosatte sig senare i Kalmar. "Svenskt biografiskt lexion" skriver: "Domaren är en brottmålsroman, där K enligt tidens smak låter zigenare spela en central roll". Men det är ingen rakt av importerad litterär schablon som Kullberg ger uttryck för: romanen vittnar om kännedom om verkliga svenska förhållanden, till exempel när några av huvudpersonerna porträtteras som lumpsamlare för pappersbruken och f.d. soldater av Konungens värvade regemente - vanliga yrken för de samtida svenska resandesläkterna. Det är uppenbart att romanen till en del är en litterär bearbetning av erfarenheter Kullberg gjorde som domare. Den utspelar sig delvis på Öland och i Kullbergs hemtrakter i Kalmar.

10. MALMSTRÖM, B. E. **Dikter**. I-II. Uppsala, Leffler och Sebell, 1845-47. 8:o. (4),192 + (4),174,(2 blanka,1) s. Vackert mörkgrönt hfrbd med mycket rikt guldornerad rygg, guldlinjer på pärmarna och marmorerade snitt (Hedberg). Lätt bruntonad inlaga med spridda smärre fuktfläckar. Med Fredrik Vult von Steijerns guldpräglade pärmexlibris. Bra ex. ⋆1750

Innehåller dikter som "Thorwaldsen", "Astronomi", "Midsommarnattsdröm", "Sång för Södermanlands nation", "En gammal flamma", "Gothland", "Till Fogelberg", "Fiskarflickan vid Tynnelsö", "Hungersnöden i Upland", "Vid underrättelsen om Tegnérs död", "F. M. Franzén" och "Rom".

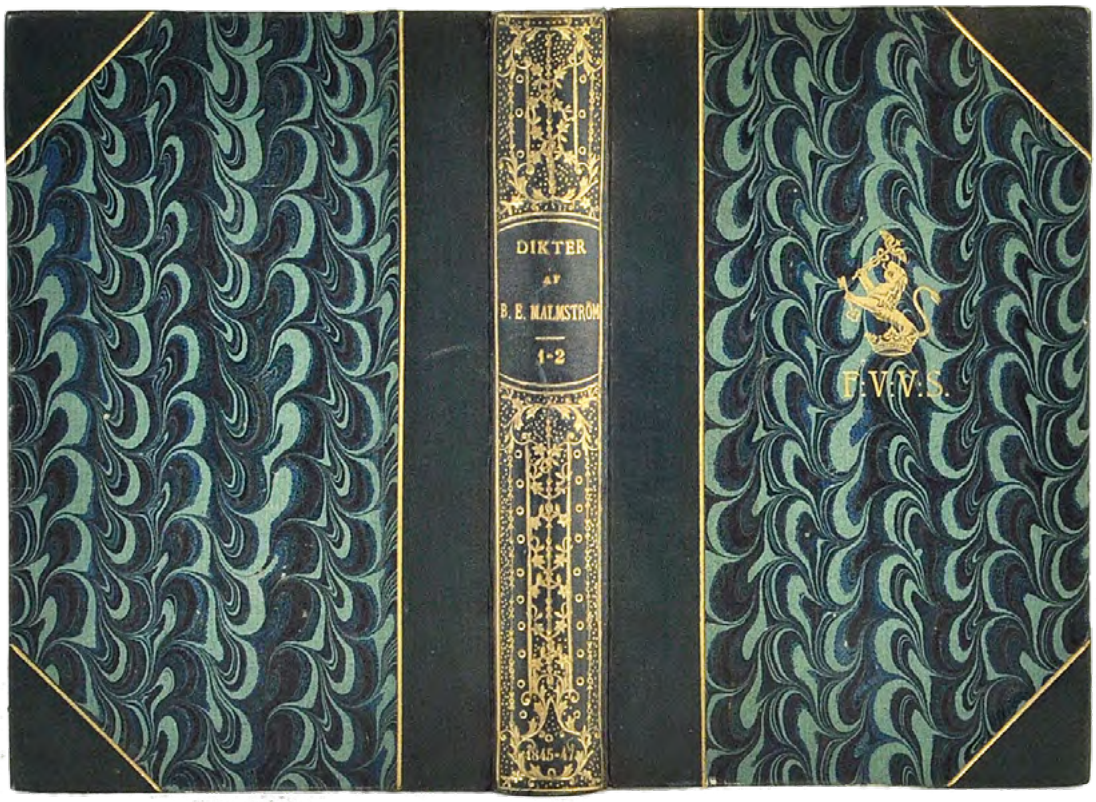

10.

11. NORDBERG, J. ANDERSSON & GYLLING, N. PETERSSON. **Ett kort dock tydeligit utdrag, utur then öfwer konung Carl den tolftes lefwerne och kongliga dater**, af för thetta herr doctoren och kyrko-herden wid S:t Claræ och Olofs församlingar i Stockholm, Jöran A. Nordberg widlöfteligen författada och genom trycket utgifna historiska beskrifning. Förre delen, ifrån hans maj:ts födelse år 1682 til slutet af junii månad år 1709. Med kongl. maj:ts allernådigsta privilegio, författadt af Nils Gylling Petersson. Sthlm, P. J. Nyström, 1745. 4:o. Grav. porträtt,(12),634 s. & 19 grav. medaljplr. Samtida ngt nött hfrbd med upphöjda bind, svartlinjerad rygg och röd titeletikett i marokäng. Stänkta snitt. Lite avnötta pärmkanter och lätt nötta falsar. Porträttet med lång lagad reva och titelbladet med två lagade revor och utbättrat nedtill i inre marginalen. Enstaka småfläckar och en del gamla annoteringar. Några mindre marginalrevor, t.ex. i sista textbladet. Lätt solkig på de första sidorna. Fuktfläckar i marginalen på s. 113-20 och en starkare fläck på s. 323-24 samt några små bläckfläckar på s. 398-400. Bruntonad i nedre hörnet på s. 320-540. Den femte planschen med långa lagningar på baksidan. Blyertsanteckning om bokens sällsynthet i början. Bra ex. *12500

Warmholtz Bibliotheca historica Sueo-Gothica 5955. Hesse Svensk numismatisk bibliografi 0860. Nordbergs verk utkom i två delar 1740. Allt som utkom av detta utdrag ur Nordbergs stora verk om Karl XII och utgivet ett år efter Nordbergs död. Nils Gylling var auskultant i Bergskollegium och arbetet med detta verk avbröts av hans död. En stor del av upplagan förstördes av brand 1751, varför den är rar. "Papperets förlust var största skadan" menade Warmholtz. Det fina porträttet är graverat av Geringius och planscherna med Karl XII:s medaljer är graverade av Carl Erik Bergquist. De avbildar totalt 77 olika medaljer.

12. PELLICO, S. **Minnen från min fängelsetid**. Öfversättning från italienska originalet. Jönköping, J. P. Lundström, 1836. 8:o. (2),244 s. Fint grönt lackat hfrbd med guldornerad rygg och brunrosa titeletikett samt övre guldsnitt, övriga snitt putsade (Hedberg). Enstaka småfläckar. En stark fuktfläck i övre marginalen på s. 227-28 och en lagning överst i följande blad. Exlibrisetikett från Elise Spanièrs lånebibliothek på frampärmens insida, sannolikt överförd av Hedberg från ett äldre band. Bra ex. ur Bengt Bernströms bibliotek. *2250

Översättningen gjord av C. J. Lénström. Silvio Pellico (1789-1854) debuterade 1818 i Milano med tragedin ”Francesca da Rimini”. Stycket var konstnärligt tämligen obetydligt, men mottogs med publikens jubel på grund av sin flammande patriotism och sina anfall på de då i Norditalien härskande österrikarna. Pellico medarbetade även i den snart förbjudna tidskriften ”Il consiliatore”. Under oroligheterna 1820-21 arresterades han av österrikarna, fördes till Venedigs blykamrar och dömdes till döden 1822. Benådad till femton års strängt fängelse tillbringade Pellico åtta år i Spielberg vid Brünn (numera Brno), varefter han frigavs. Han tillbragte resten av sitt liv i Turin. Hans berömda fängelsebeskrivning, ”Le mie prigione”, utkom första gången 1832. Den blev ytterligare ett viktigt inlägg i kampen mot Österrike. Elise Spanier (1798-1884) drev sitt lånebibliotek i Stockholm fram till slutet av 1840-talet, först på Köpmangatan 5, sedan Västerlånggatan 61. Två tryckta kataloger över sortimentet utkom 1833 respektive 1843.

12.

13. (PETRI, L.) **Dialogus om then förwandling som medh messonne skedde**/ tå ewangelium j wår tijdh först uthi liwset upkom. Uthi hwilkom clar och beståndigh åthskildnat giord warder/ emellan wår swenska christeliga/ och påweska ogudeliga messo/ och rett underwijsning och förstånd nu j thenna tijdh tagas kan om then trätodrygha romareswenska liturgia. Scriffuin aff erchebiscop Lars j Upsala/ anno 1542 såsom hans egin handz stijl betygher/ och nu på prent giffuin aff A. A. A. Wittenberg, C. Schleich, 1587. 8:o. (13),58,58-117,117-18,120-46 blad. Titelbladet tryckt i rött och svart.
+ (PETRI, L.) **Om kyrkio stadgar och ceremonier**/ hurudana och huilka man uthi een christeligh församling bruka må eller ey. Ehn liten rettelse. Ther och swarat warder til några/ både the papisters/ och andra wåra wedersakares insaghor/ förwitelser/ och calumnier. Scriffuen aff erchebiscop Lars i Upsala/ anno 1566. Och nu medh itt nytt förspråk/ om närwarande wår swenska kyrkios stadge och religion/ på prent giffuin/ aff A. A. A. Wittenberg, S. Gronenberg, 1587. 8:o. (23),91 blad. Titelbladet tryckt i rött och svart. Två ståtliga bruna svinlädersbd med upphöjda bind och blindlinjerade ryggar samt pärmar med rik blindpressad ramdekor och stora riksvapnet av 1500-talssnitt i mitten hållet av två gestalter (Hedberg, osignerade). Inre denteller i rombmönster och alla pärmkanter stiligt avfasade. Rödstänkta snitt. I gemensam brunmarmorerad ngt nött skinnskodd och fodrad pappkassett. Första arbetet med en del smala fuktränder i marginalerna på de första sextio bladen, lagningar i övre marginalen på blad 57-58 med delvis förlust av bladnumreringen, enstaka solkfläckar, t.ex. i övre hörnet på blad 61-62, blad 92 med reva och små förstrykningar i marginalen på blad 91-96. Andra arbetets första opaginerade blad något bruntonade och med en smal fuktrand i nedre marginalen på några blad, enstaka svaga fukt- och solkfläckar. Andra arbetets titelblad med två gamla namnteckningar, bl.a. en överstruken av Johannes Forthelius daterad 1590 och en anteckning på baksidan samt en svag gammal namnteckning Hulda Peterson på sista sidan. Från Säbylund. *16000

Collijn Sveriges bibliografi intill år 1600 III, s. 65-66 respektive 63-64. Denne nämner inget om arbetets oregelbundenheter i bladnumreringen. Utgiven av författarens svärson Abrahamus Andreae Angermannus, som p.g.a. teologiska stridigheter tvingades att gå i landsflykt under några år. Han slog sig ned i Tyskland där han utgav skrifter mot katolicismen. Efter Johan III:s död kunde han återvända till Sverige. Första arbetet är dedicerat till prinsessan Anna och skrevs 1542 som ett försvar av den protestantiska uppfattningen angående nattvardsläran. Den är skriven som en diskussion mellan en gammaltroende katolik och en modern protestant. Enligt Schück är ”Dialogus” det första exemplet på en stridsskrift i dialogform i svensk litteratur. Det andra arbetet med tryckt dedikation till drottning Gunilla Bielke. Det är en religiös stridsskrift mot kalvinisterna skriven 1566 och även den utgiven av Angermannus som bearbetat texten så att den blev ett användbart inlägg emot Johan III:s liturgi. Den Johannes Forthelius som sannolikt är bokens första ägare är antagligen identisk med den man som har efterlämnat en stambok, vilken tillhör Kungliga biblioteket. Han studerade utomlands på 1590-talet och disputerade i Rostock 1596 respektive 1597.

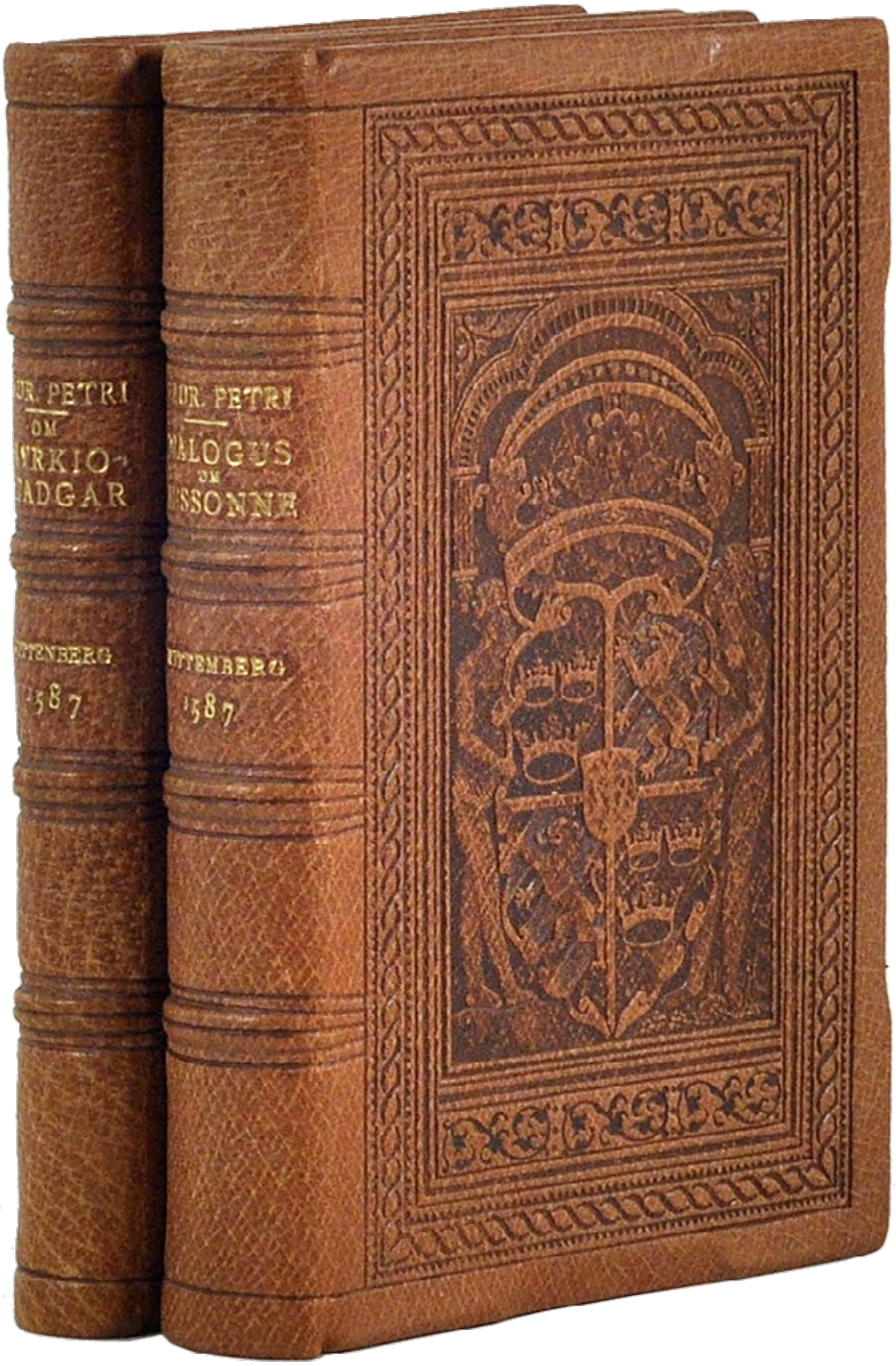
JUR. PETRI
OM
ARKIO-
ADGAR
TTENBERG
1587
JUR. PETRI
ALOGUS
OM
ESSONNE
TTEMBERG
1587

13.

14. RHYZELIUS, A. O. **Brontologia theologico-historica**, thet är enfaldig lära och sanferdig berettelse/ om åske-dunder/ blixt och skott; bestående af fyra delar. I. En af guds ord och andra skrifter tagen beskrifning om åskans dunder och blixt/ eld och kraft. II. Gudfruchtiga menniskiors christeliga tankar om then i himmelens sky dundrande och liungande gudi. III. Sviogothia fulminibus & flammis punita, eller trowerdiga berettelser om the märkwerdigasta åske-slag/ Thor-eldar och andra stora brandskadar/ som i förra och sednare tider/ ifrå åhr 1000 in til thetta innewarande/ på städer/ slott/ kyrkior och andra stora hus sig tildragit hafwa/ inom Swea och Götha rike. IV. Några få böner at bruka när thet dundrar/ tillika med en tacksägelse efter öfwerstånden blixt och dunder. Uti enfaldighet sammanskrifwen/ och på mongas begiäran/ til at aftryckas/ framgifwen. Sthlm, kongl. Antiq. archiv. boktr., 1721. 4:o. (24),131,(1) s. Ngt nött samtida hfrbd med upphöjda bind men utan titeletikett. Rödstänkta snitt. Ryggen lite naggad överst och med en liten lagning nederst, Nötta ytterfalsar som delvis är något spruckna. Försättsbladet med några lagningar och fläckar insmorda med vitkrita, likaså på några av de första sidorna. Enstaka obetydliga småfläckar. De sista fyra sidorna något bruntonade och fläckiga. Med J. Stadtlanders namnteckning, C. H. Ugglas grav. vapenexlibris och Emanuel Cederströms exlibris. ★3500

Warmholtz Bibliotheca historica Sueo-Gothica 1137. Med hyllningsverser av Possieth, L. Forsselius, C. Livin, M. Sahlstedt, S. Flodman och D. Hodell. Innehåller en mängd fina topografiska underrättelser om åsknedslag och bränder i Sverige och Finland genom tiderna. I slutet ges en samtida skildring av ryssarnas härjningar längs den svenska kusten 1719-21 och de eldsvådor som dessa gav upphov till. Biskopen i Linköpings stift Andreas O. Rhyzelius (1677-1761) karaktäriseras av "Svenskt biografiskt lexikon" som "en av våra tidigaste källkritiska historiker och urkundssamlare". Hans omfattande arkivforskningar resulterade bland annat i upptäckten av den heliga Birgittas kanonisationsbulla. I "Brontologia" ger han en teologisk förklaring av åskan och vådelden som fenomen. Rhyzelius hade redan 1711 sammanställt ett liknande arbete om pest och farsoter, "Enlenchus pestium", som tyvärr ej är bevarat. Däremot blev hans intressanta borg- och klosterbeskrivningar tryckta. Historikern och topografen Carl Hildebrandson Uggla (1725-1803) var bland annat ledamot av Vetenskapsakademien till vilken han donerade stora delar av sitt bibliotek. Om honom skriver Ernst Nathorst-Böös och Ian Wiséhn att han "lär ha samlat mynt och köpte troligtvis riksrådet Henning Gyllenborgs myntsamling när denne mer gick över till att samla naturalier". Emanuel Cederström (1848-1920), som var bror till konstnären Gustaf Cederström, bodde på Krusenberg utanför Uppsala och var en kulturhistoriskt intresserad samlare. Hans boksamling uppgick till 3000-4000 volymer. Delar av sina konst- och kulturhistoriska samlingar donerade han till bland annat Nordiska museet och Nationalmuseum.

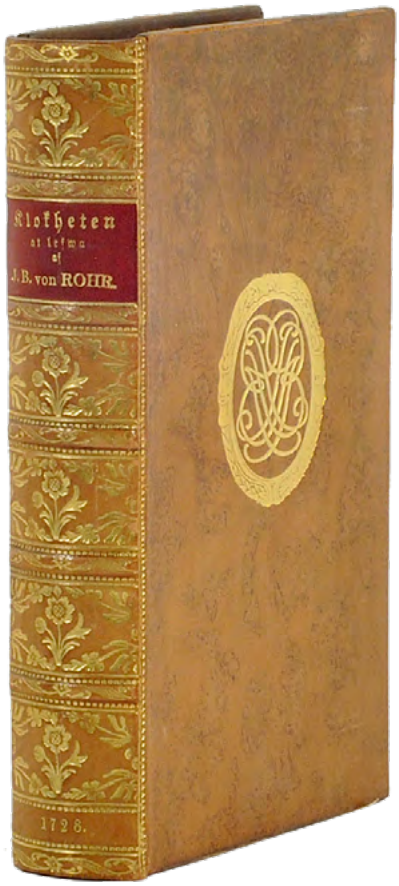

15.

15. ROHR, J. B. von. **Inledning til klokheten at lefwa**/ eller underrättelse om/ huru en menniskia/ genom en förnuftig sitt lefwernes inrättning/ kan bli timmeligen lycksalig. För dess wärde skul på swenska utgifwen af S. R. E. Sthlm, J. H. Werner, 1728. Liten 8:o. (8),368,(16) s. Titelbladet tryckt i rött och svart. Trevligt alrotsmarmorerat skinnbd från 1800-talets slut med upphöjda bind, rikt guldornerad rygg, röd titeletikett och rödstänkta snitt. Inlagd i en skinnskodd mörkt marmorerad pappkassett. Svaga inre falsar. Bra inlaga med små fläckar i texten på s. 63-65 och en gammal marginalanteckning på s. 329. Med G. H. Stråles, C. M. Carlanders och Andreas Bernströms (Fågelsångens bibliothek) exlibris samt Gustaf Bernströms guldpräglade pärmexlibris, liksom dennes blyertsanteckning "coll. cat." ⋆4000

Översatt av Nils Rosén von Rosenstein som ska ha utnyttjat sin brors initialer för att dölja sig bakom enligt Olof A. Knös. Originalets titel var "Einleitung zu der Klugheit zu Leben". Arbetet inleds med "Om klokhet i gemen" och avslutas med ett kapitel "Om döden". Däremellan avhandlas bland annat dygdig vandel, "penningars förwärfwande", hur man "conserverar sina ägodelar", tjänstefolkets "gouvernerande" och "godskiöp/ arende och bort-arendering". I kapitlet "om kiärleken emot fruntimbret" ges följande råd: "Emedan en förnuftig menniska altid lärer bereda sig på Ja och Nej, när han söker winna ett fruntimbers gunst, och han wäl kan föreställa sig bägge delarnes möjelighet, så lärer han äfwen så litet bedröfwa sig, i fall han skulle få Nej, som om han får weta i tidningarne, att en skorsten i Constantinopel fallit kull. Han lärer intet en gång unna henne, eller hennes galant, den fägnaden, at wisa det ringaste tekn til sorg, emedan han wäl wet, at hela werlden är så stor, at han nog lärer finna den som älskar honom, och som han ock kan hafwa orsak at estimera".

16. ROSENSTEIN, N. von. **Försök til en afhandling om uplysningen**, til dess beskaffenhet, nytta och nödvändighet för samhället, understäldt kongl. Vetenskaps-academien vid præsidii nedläggande den 26 augusti 1789. Sthlm, J. A. Carlbohm, 1793. 8:o. (8),217,(5) s. Med grav. titelvinjett. Samtida ljusbrunt hfrbd med guldornerad rygg och olivgrön titeletikett. Blekt gula snitt. Ryggen lite blekt och matt. Titelbladet med en två cm reva i yttermarginalen och aningen beskuren samtida namnteckning Hel. Marg. Wrangel. Fint ex. från Säbylund. ⋆2500

Rosensteins omarbetade och utvidgade tal om upplysningen som ursprungligen hölls i Vetenskapsakademien 1789. Skriften, som har kallats den främsta svenska upplysningsskriften, tar utgångspunkt i Lockes empirism och understryker förnuftets och jämlikhetens betydelse för ett lyckligt samhälle. Rosenstein distanserar sig från upplysningen sådan den kommit till uttryck i revolutionens Frankrike där likhet i rättighet och likhet i egendom blandats samman. Helena Margareta Wrangel (1723-1812) gifte sig 1744 med hovmarskalken Carl Fredrik Hamilton (1705-53). Hon dog på Hedenlunda i Södermanland, vilket hon fått som morgongåva. Den nuvarande huvudbyggnaden uppfördes under hennes tid.

17. (SJÖBERG, E.) **Hittills osamlade skrifter af Vitalis**. Göteborg, A. Lindgren, 1850. 16:o. (2),98 s. Fint ljusbrunt hfrbd med upphöjda bind och guldornerad rygg (Bonniers bokbinderi). Det glättade blå omslaget med guldtryck medbundet. Lätt bruntonad och med några svaga fläckar. Bra ex. ur Gerard Bonniers bibliotek. ⋆2000

Finns även med gröna omslag. Med ett förord av den anonyma utgivaren. Innehåller bland annat "Trollhättan. Den 15 juli 1815" och "Sång och uppmuntran till det arma kreaturet Pegasus" samt översättningar efter Goethe och Moore. På s. 68 en avtryckt recension av andra upplagan av Vitalis dikter av signaturen "Ich", med svar av författaren på s. 77. Från s. 79 ytterligare en avtryckt mer välvillig recension ur "Östgötha correspondenten" 1839, över Vitalis "Sista skrifter". Den är troligen skriven av C. F. Ridderstad.

18. (STURZEN-BECKER, O. P.) **Konglig sektern. Fysiologisk skizz af Orvar Odd.** Med illustrationer af Angantyr. Göteborg, D. F. Bonnier, 1857. 16:o. (4),90,(1) s. Med illustrationer i texten. Sött stänkmarmorerat hfrbd med breda upphöjda bind och dubbla titeletiketter (Bonniers bokbinderi). Medbundet gult tryckt omslag som är lagat i övre hörnen. Lätt bruntonad inlaga med enstaka småfläckar. Ark nr 4, s. 49-64, med små bruna fuktfläckar. Stpl från Lindormsnäs i Bro. Ur Gerard Bonniers bibliotek. ★1500

Angantyr är en pseudonym för Bernhard Olsen. Omslaget anger att antalet illustrationer är 27 samt att häftet är N:o 1 serien "Fysiologiska studier". Denna serie är troligen ett påhitt och det tycks inte finnas några fler böcker i serien.

21

Här behöfves till en början att samla tankarna och han tänder till den ändan en ny cigarr. Det är på det viset det skall gå . . . . .

Men vår unge man får icke länge vara i fred. Några temligen vårdslösa bultningar på dörren komma, ungefär vid sextiden, att störa

18.

19. (STÅLBERG), WILHELMINA. **Familjen Skytte**. Historiskt-romantiska taflor från början af Gustaf II Adolphs regering af Wilhelmina. Sthlm, Östlund & Berling, 1851. 8:o. 360 s. + (SCHWARTZ, MARIE SOPHIE) **Förtalet**. Af fru M. S. S★★★. Sthlm, Östlund & Berling, 1851. 8:o. 102 s. + (STÅLBERG), WILHELMINA. **Kapten Plank**. Berättelse från konung Gustaf III:s tid. Novelett af Wilhelmina. Sthlm, Östlund & Berling, 1850. 8:o. 47 s. Läckert lackat ljusbrunt hfrbd med breda upphöjda bind, rikt gulddekorerad rygg, tegelbrun titeletikett och turkos författaretikett (Hedberg). Marmorerade snitt i samma mönster som det inre pärmpappret. Lätt och jämnt bruntonad. Mycket fint ex. ur Bengt Bernströms bibliotek. ★1500

Leijonhufvud & Brithelli Kvinnan inom svenska litteraturen s. 164 respektive 151. Furuland Bibliografi över svenska skönlitterära häftesserier O:43-45. Utgavs som häfte 45-52 i årgång 1851 av Östlund & Berling i deras serie "Originalbibliothek i den sköna litteraturen". Wilhelmina Stålberg (1803-72) var författare och översättare som publicerade många arbeten inom olika ämnesområden. Hon föddes i Stockholm och dog i Mariefred. "Svenskt biografiskt lexiokon" skriver: "S:s författarskap var oerhört omfattande, och inkluderade bl a böcker om Sveriges historia, gåtsamlingar, mytologiska lexikon, sagor, virkbeskrivningar, brevställare, vistexter, barnböcker, biografiska samlingar, romaner, noveller och poesi. De genrer hon främst gjorde till sina var barnboken och, framför allt, den historiska romanen. Hon översatte även från danska, engelska, franska och tyska, till exempel verk av H C Andersen, Charles Dickens, Eugène Sue och James Fenimore Cooper". Marie Sophie Schwartz (1819-94) var författare vars romaner sålde bra i samtiden och översattes till flera språk.

20. (STÅLBERG), WILHELMINA. **Lasse Lucidor den olycklige**. Historisk novell af Wilhelmina. Sthlm, Östlund & Berling, 1850. 12:o. 356 s. Stiligt lackat mörkviolett hfrbd med upphöjda bind och guldornerad rygg (Hedberg). Marmorerade snitt i samma mönster som det inre pärmpappret. Lätt blekt rygg. Ett par obetydliga småfläckar. Mycket fint ex. ur Bengt Bernströms bibliotek. ⋆1500

Leijonhufvud & Brithelli Kvinnan inom svenska litteraturen s. 164. Furuland Bibliografi över svenska skönlitterära häftesserier O:36. Utkom som häfte 34-40 i Östlund & Berlings "Nytt originalbibliotek" 1850. Ett omtryck utkom i Borgå samma år. Wilhelmina Stålberg (1803-72) var författare och översättare som publicerade många arbeten inom olika ämnesområden. Hon föddes i Stockholm och dog i Mariefred. "Svenskt biografiskt lexikon" skriver: "S:s författarskap var oerhört omfattande, och inkluderade bl a böcker om Sveriges historia, gåtsamlingar, mytologiska lexikon, sagor, virkbeskrivningar, brevställare, vistexter, barnböcker, biografiska samlingar, romaner, noveller och poesi. De genrer hon främst gjorde till sina var barnboken och, framför allt, den historiska romanen. Hon översatte även från danska, engelska, franska och tyska, till exempel verk av H C Andersen, Charles Dickens, Eugène Sue och James Fenimore Cooper".

21. (STÅLBERG), WILHELMINA. **Major Müllers döttrar**. Skizz af Wilhelmina. Norrköping, Östlund & Berling, 1845. 16:o. 236 s. Läckert lackat ljusbrunt hfrbd med breda upphöjda bind, rikt gulddekorerad rygg, tegelbrun titeletikett och turkos författaretikett (Hedberg). Marmorerade snitt. Lätt bruntonad med ljusare stråk på s. 45-48. Mycket fint ex. ur Bengt Bernströms bibliotek. ⋆1500

Leijonhufvud & Brithelli Kvinnan inom svenska litteraturen s. 164. Furuland Bibliografi över svenska skönlitterära häftesserier O:6. Utgavs av Östlund & Berling i deras serie "Originalbibliothek i den sköna litteraturen". Stålbergs roman översattes till danska 1846 och tyska 1848. I den danska översättningen anges Onkel Adam vara författaren. Wilhelmina Stålberg (1803-72) var författare och översättare som publicerade många arbeten inom olika ämnesområden. Hon föddes i Stockholm och dog i Mariefred. "Svenskt biografiskt lexiokon" skriver: "S:s författarskap var oerhört omfattande, och inkluderade bl a böcker om Sveriges historia, gåtsamlingar, mytologiska lexikon, sagor, virkbeskrivningar, brevställare, vistexter, barnböcker, biografiska samlingar, romaner, noveller och poesi. De genrer hon främst gjorde till sina var barnboken och, framför allt, den historiska romanen. Hon översatte även från danska, engelska, franska och tyska, till exempel verk av H C Andersen, Charles Dickens, Eugène Sue och James Fenimore Cooper".

22. (SÄFSTRÖM, A.) **En banqueroute-spelares berättelse**, om en sin goda wäns besynnerliga öden och lefwerne. Å nyo uplagd. Sthlm, Stolpiska tryckeriet, 1783. 8:o. 400 s. Vackert orangebrunt lackat hfrbd med upphöjda bind, rikt guldornerad rygg och tegelbrun titeletikett (Hedberg, 1926). Övre guldsnitt, i övrigt stänkta snitt. Titelbladet lätt solkigt och med en lång men fint lagad reva, lagat litet hål med bokstavsförlust på s. 4 och små lagningar i övre marginalen på s. 4 samt 6. Enstaka fläckar t.ex. små lagerfläckar i övre hörnet på s. 20-30, lätt trycksvärtesolk på s. 345 och liten solkfläck på s. 352. Svartstpl "H 14" i titelbladets övre marginal. Läckert ex. ur Bengt Bernströms bibliotek. ⋆6000

Första svenska upplagan utkom 1753-54 och den publicerades som följetong i "Carlscrona weckoblad" 1782. Översatt och bearbetad från flera utländska källor av Anders Säfström, som även skrivit kompletterande och sammanbindande avsnitt av romanen. Böök dömer ut Säfströms arbete "som en slarfvigt och planlöst hoparbetad samling öfversättningar af utländska original, romanfragment och noveller". Den svenska handelsmannen Stappelman, med svaghet för spel, tillbringar delar av romanen i Amsterdam, där han bland annat introduceras i frimurarorden.

23. (TESSIN, C. G.) **Några. Hastiga. Försök. Vid. Få. Ledige. Stunder. Huru. Svenska. Språket. Sig. Passa. Vill. Til. Ristnings-skrift**. Eller. Den. Så. Kallade. Sten-stylen. 1750. Sthlm, L. Salvius, (1750). Folio. (21) blad. Tryckt i rött och svart. + (TESSIN, C. G) **Ännu. Några. Lediga. Ögnableck**. Sthlm, L. Salvius, 1751. Folio. (10) blad. Tryckt i rött och svart. + (TESSIN, C. G.) **Ytterligare. Ledige. Stunder**. Sthlm, L. Salvius, 1751. Folio. (13) blad. Tryckt i rött och svart. Bra halvpergamentbd med guldtryck ryggtitel (Johanna Röjgård). Enstaka småfläckar och solk. Sista arbetet lite mer fläckigt. Ett litet tuschstreck på baksidan av en sida och förkortningen Å uttydd till Åkerö i gammal tid på ett ställe samt en liten uträkning i blyerts i marginalen. På samtliga titelblad har i samtiden skrivits: ”af r.r. gref C. G. Tessin”. ⋆22500

Bladen bara tryckta på ena sidan. Idén till en svensk stenstil fick Tessin när han 1749 planerade dekorationen av det nyinköpta Åkerö. I föreliggande tre delar presenterade han för första gången ett urval av sina stenstilar, dels av ordspråkskaraktär, dels i form av inskriptioner tänkta för officiella byggnader, ämbetsverk etc. En fullständig samling av Tessins stenstilar utkom postumt 1771.

24. WASSENBERG, E. **Florus germanicus**. Editio nova & septima, apibso authore recognita ad usq, annum 1642 au eta et emendata. Danzig, A. Hünefeldt 1642. 12:o. Grav. titelblad, (8), 192, 191-416, (2) s. Läckert litet rött marokängbd från 1800-talets andra hälft med upphöjda bind, rikt guldornerad rygg, guldpräglad titeltext och helt guldsnitt (Gruel). Smala guldpräglade linjerade pärmbårder, kantförgyllning och inre denteller. Insidan av pärmarna liksom för- och eftersättsbladen klädda med mörkgrönt siden. Några noteringar på försättsbladen och ett klipp ur en bokkatalog inklistrad på eftersättsbladet. En tråkig liten bläckfläck på s. 2 och några fuktfläckar i övre marginalen på s. 293-94 och 401-06. Mindre fläck i övre marginalen på s. 387-91. Med Paul de Riants guldpräglade vapen på främre pärmen och runslinga på bakre samt Thore Virgins exlibris och namnteckning daterad den 30 april 1927. ⋆7000

Warmholtz Bibliotheca historica Sueo-Gothica 4267. VD17 14:018088H. Första upplagan utkom 1638 och ett flertal nya upplagor följde. Paul Eduard Didier Riant intresserade sig i huvudsak för det Ottomanska riket och korstågen, men han fick med tiden ett alltmer tilltagande intresse för Sverige och Skandinavien, något som inte minst avspeglades sig i hans bokhyllor. Han avled 1888 och efterlämnade en enastående boksamling till försäljning i två delar. Den skandinaviska samlingen omfattade 2641 nummer och här finns bland annat Birgittas uppenbarelser i Gothanupplagan 1492, Olaus Magnus 1555, tretton Kankeltryck och en post med 19000 avhandlingar (från Gabriel Marklin). Klemming och Riant hade omfattande bytesförbindelser och dessutom understödde Riant flera av Klemmings utgåvor. Den skandinaviska samlingen köptes in av universitet i Yale, men en del böcker har sedan gallrats och kommit ut på marknaden.

24.

25. VERELIUS, O. **Kort föreställning om kyrko-styrelsen**/ hwilken fordom professoren wid Upsala academie then widtberömda herr Olaus Verelius författat på latin, och herr Andreas Gœding, för thetta professor wid samma academie, och nu förtiden dom-probst uti Wexiö-stift/ jemte ett litet företal/ genom trycket i dagsliuset befordrat åhr 1722 jemwäl samma åhr på swenska öfwersatt blifwit. Reval, J. Köhler, 1724. Liten 8:o. 45 s. Lackat och stänkdekorerat hfrbd från cirka 1900 med upphöjda bind, guldornerad rygg och rosa titeletikett (Hedberg, osignerat). Rödstänkta snitt. Ryggen blekt och med en ytlig skada i näst nedersta ryggfältet samt en liten fläck i nedersta. Titelbladet mörktonat i yttermarginalen och med ett monogram "A G" samt en äldre bläcknumrering. Några solkfläckar på s. 4 och en rostfläck på s. 8. Lite hårt skuren upptill på s. 33-36. Sista bladet med en gammal anteckning om nästa arbete som satt i det gamla samlingsbandet. Bra ex. från Säbylund. *2500

Åhlén & Åhlén Censur och tryckfrihet 17.67. Det latinska originalet utkom i Jönköping 1722 under titeln "Dissertatiuncula de hierarchia". Pietistiska traktater av Francke och andra översattes till svenska men fick inte tryckas i Sverige utan trycktes i Reval och smugglades in i landet. Den ökande strömmen av pietistiska och svärmiska traktater försökte stävjas och genom prästeståndets tillskyndan utfärdade Kanslikollegiet ett brev, som uppmanade myndigheterna att efterspana "sådana i Reval tryckta svenska böcker, som förmenas innehålla allehanda oriktiga och mot guds ord stridande lärosatser". Censor librorum Rosenadler åtog sig att försöka förhindra sådana skrifters införande, och de teologiska fakulteterna vid universiteten fick i uppdrag att till censorn insända anmärkningar mot de i böckerna förekommande kätterska villomeningarna. Ännu vid frihetstidens slut höll man uppsikt över de s.k. Revaltraktaterna och de ströks t.ex. ur bokauktionskatalogerna.